

શ્રી સરસ્વતિ વિજય સંગીત સમાજ.

તોફાની તલવાર

યાને

(સત્યનો સાથી.)

નામક નાટ્ય પ્રયોગની રૂપરેખા અને ગાયનો.

—પ્રયોજક—

ચા 'મનસ્વી' પ્રાતીજવાલા
(મહારાષ્ટ્રનો મહારથીના ફોલા)

—પ્રકાશક—

આશ્રવણ જોશી પડિત.

શ્રી સ. વિ. સં. સમાજ વતી

કિ મૂલ રૂ. ૦—૩—૦.

ગુજરાત વિદ્યાપીઠ ગ્રંથાલય
અમદાવાદ
ગાંધી સેન્ટ્રલ-સંગ્રહ
૧૯૬૬

આ નાટ્યના સર્વ હક્ક શ્રી સરસ્વતિ વિજય સંગીત સમાજે
સ્વાધીન રાખ્યા છે.
માટે તેની રજા સિવાય કોઇએ અપવુ, છપાવવુ, બજાવવું,
બજાવવાવું નહિ

ગુજરાત વિદ્યાપીઠ ગ્રંથાલય

[ગુજરાતી કૉપીરાઈટ વિભાગ]

અનુક્રમાંક ૧૨૮૮૭ વર્ગીક

પુસ્તકનું નામ તોરણી ૧૭૧૫૨

વિષય ૬-૨૪

શ્રી સરસ્વતિ વિજય સંગીત સમાજ.

તોફાની તલવાર

ચાને

(સત્યનો સાથી.)

નામક નાટ્ય પ્રયોગની રૂપરેખા અને ગાયનો.

—પ્રયોજક—

રા “મનસ્વી” પ્રાતીજવાલા

તે

જેથી ચીમનલાલ લીખાભાઈ.

(મહારાષ્ટ્રનો મહારથીના કર્તા.)

સત્યમેવ જયતે નાનૃતં ॥

Truth is one the best I call

Which makes us happy all

સત્ય પરાયણ મનુષ્યને રા સારમા શાશ્વત સુખ છે

—પ્રકાશક—

ઓધવજી જેરામ પંડિત.

શ્રી સ. વિ. સ. સમાજ વતી

પ્રત ૧૦૦૦.

સને ૧૯૨૫.

આવૃત્તિ ૧૯૧

કિંમત રૂ. ૦—૩—૦.

માતૃવંદના.

શુદ્ધા શ્રદ્ધા વિચાર સાર પરમા

આદ્યા જગદ વ્યાપિની

વીણા પુસ્તક ધારણીમલયદા

જડયાન્ધકારાપહામ

હસ્તે સ્ફટિક માલિકા વિદ્યતીમ્

પદ્માસને સસ્થિતા

વન્દે તા પરમેશ્વરી ભગવતી

બુદ્ધિ પ્રદા શારદામ્

૧૦

--પ્રયોજકની પ્રસ્તાવના.--

સુઝ મહાશયો !

The belongs of of the mind are not of clay
essentially immortal they create and multiply in
us a brighter ray

અર્થાત—હૃદયની ભાવનાઓ કદાચ માટીની નથી તેઓ આપણા
જીવનમાં નિરંતર અમર અને તેજસ્વી પ્રેમ તત્વને જન્મ આપે છે
તદાનુસાર આ નાટ્ય પ્રયોગ આપ સમક્ષ રજૂ કરતા પહેલાં

गुरु ब्रह्मा गुरु विष्णु गुरुर्देवो महेश्वरः ।

गुरुरेव परंब्रह्म तस्मै श्री गुरवे नमः ॥

એ પદનો ઉચ્ચાર કરી મારા પરમ પુણ્ય ગુરુવર્ય પડિત
નરહરિ બી. શર્મા (પરિમલ) ના પદાર્ચિન્દ્રમાં મસ્તક નમાવી તેમની
આપેલી સદ્વિદ્યાના પ્રતાપે આપ સમક્ષ જે મારી કલ્પના શક્તિનો
સાક્ષાત્કાર કરાવવા શક્તિમાન થયો છું તે બદલ પ્રથમ તેમનો ઉપ-
કાર માનું છું

આજથી ત્રણ માસ પૂર્વે હું શ્રી સરસ્વતિ વિજય સંગીત
સમાજમાં મારા મિત્ર ગ. વિક્રમદાસ દામોદરદાસ ગણાત્રા સાથે મયો
અને ત્યાંના સાહસિક સ્નેહી કાર્યવાહકો સાથે મારો પરિચય થયો
અને શ્રી સરસ્વતિ દેવીની કૃપા કટાક્ષથી આજનો શુભ દિવસ પ્રાપ્ત
થયો તેનું મર્વ માન રા વિક્રમદાસને તથા તે સમાજના મારા સ્નેહી
કાર્યવાહકો રા ઓધવજી જેરામ પડિત, રા દુર્લભજી માડાભાઈ
દેસાઈ, રા અબાશકર મોરારજી બલભદ્ર, રા નાનાલાલ જોષી (મુ-
ઝીકલ ડાયરેક્ટર) અને હસરાજ જેરામ માણેકને ધટે છે તેમનો મારા

(૨)

તરફનો અગાધ સ્નેહ અને નાટ્યને સ્ટેજ કરવાના ઉત્સાહ બદલ તેમનો હું સદાનો રૂણીનો છું

મમાજમા જે સ્નેહ અને સપત્ની ખાસ આવશ્યકતા છે તેનો મને આ મમાજમા સાક્ષાત્કાર થયો અને તેથીજ આ શુભ અવમગ પ્રાપ્ત થયો છે

આ માગલિક પ્રસંગે માફ હૃદય હર્ષયા ઉલ્લાસ જાય તેમા નુ આશ્ચર્ય ! જે આ મારો અત્ય પ્રયામ પ્રેક્ષકોના આનન્દને પાત્ર થશે તો હું મારો શ્રમ સફલ થયો મમજશ અને આજ રીતે શ્રી મરસ્વતિ દેવીની સેવા કરી કૃતાર્થ થઈશ

મનુષ્ય માત્ર ભૂલને પાત્ર છે તે સુત્રાનુ માર આ નાટ્ય પ્રયોગમા અનેક સ્પષ્ટન હશે અને આપને દ્રગ ગોચર થાય તો હમૃતિથી નીરક્ષી ન્યાયે આ નાટ્યનુ અવલોકન કરી મને ક્ષમા અપજો

હું કવિ કે લેખક હોવાનો દાવો કરતો નથી હું તો માત્ર શ્રી સરસ્વતિ દેવીનો ગક મેવજ છું મે માફ જીવન શ્રી મરસ્વતિ દેવીની મેવામા સમર્પણ કરેલુ છે તદાનુમાર હું મારાથી જનતી સેવા કરી તેના અગાધ રૂણમાર્થા કિચિત મુક્ત થાઉ છું

વિશેષ આટલ પ્રયોગ સ્ટેજ હગનાર માગ મિત્ર ગ બાબુવાલ એન દેગાધ નગ્ને આપનાર મ્યુઝીકલ ડાયરેક્ટર નાનાલોલ ગોવિન્દગમ જેથી પ્રમીક લખવામા મદદ કરનાર ગ અબારાકર મોગરજી બલભદ્રનો ઉપકાર માની વિગ્રમ છું અને આશા રાખુ છું કે

પુન પુન કઈ નવીન કૃતિયે આવજે અવલોકવા

જે દોષ દ્રષ્ટિયે પડે તો આપજે મુજને ક્ષમા અસ્તુ

"મનસ્વી" મનોવિદ્યારવાટિકા } લી. સરસ્વતિ માતાનો દીનકિંકર
કગચી } જેથી ચીમનલાલ લીખાલાલ
ના ૩૦-૧-૨૫ વાગશુક } "મનસ્વી" પ્રાતીજવાલા

(૩)

અર્પણ પત્રિકા.

રા. રા. શ્રીમાન માન્યવર સાહિત્ય પ્રેમી સદ્ગુણા
લંકૃત શેઠશ્રી નકુભાઈ કાલુભાઈ શાહ
માલેકશ્રી આર્ય નૈતિક નાટ્ય સમાજ
ખાલીવાલા ગ્રાંડ થીયેટર
મુંબઈ

વિ આપની મારા તરફની મમતા અને કથાળુ વૃત્તિથી
હજાર આપના ઉત્તેજનથી હું નાટ્ય લેખનમાં બહાર પડ્યો
એ આપના અગાધ રૂઢી કિચિત મુક્ત થવાની અભિલાષાથી
આકર્ષાઈ આ નાટ્ય આપશ્રીને સાદર સમર્પણ કરું છું તે
સ્વીકારી કૃતાર્થ કરશેાળ. અસ્તુ

લી૦ કૃપાકાક્ષી
“મનસ્વી” પ્રાંતીજવાલા
તે
જેથી ચીમનલાલ જીખાભાઈ.

(૪)

મંત્રીના મનોદ્વગાર.

પ્રિય પ્રેક્ષક વર્ગ,-

સમાજ (કલબ) એટલે સ્નેહીઓનું મંડળ કે જે મંડળ સાહિત્ય સંગીત અને નાટ્ય કળાને ઉત્તેજન આપે છે એવા એક પ્રયાસના ફળરૂપ અમારી શ્રી સરસ્વતિ વિજય સંગીત સમાજ કરાચીની કદરદાન પ્રેક્ષક સમક્ષ પોતાના ઉદ્દેશ રૂપ “ તોફાની તલવાર યાને સત્યનો સાથી ” નામે નાટ્ય પ્રયોગ શ્રી સરસ્વતિ દેવીની કૃપા વડે ભજવી બતાવે છે.

બે વર્ષથી અનેક અડચણો અને વિકટ સંયોગોમાથી પગાડાયેલ સમાજ આજે આ કાર્ય કરવા શક્તિમાન થયું છે તેનું માન અમારી સમાજના સ્નેહી સભ્યો ગ. રા. જગજીવનદાસ પોપટલાલ ઓઝા, રા રા હસરાજ જોગમ માણેક, ગ. અંબાશંકર મોરારજી બલભદ્ર, અને રા ભીમશંકર લક્ષ્મીગમ મહેતાને ધટે છે જે સમાજ ખેડ લજવે તોજ સારી સ્થિતિ પર આવી પોતાના ઉપજ જીવણવેલા ઉદ્દેશો પાર પાડી શકે પરંતુ સમાજમા નાટ્ય પ્રયોગ લખી નિસ્વાર્થ બાવે કામ કરનાગ્ની ખોટ હોવાને લીધે આજકાલ ઉત્પન્ન થતી સમાજને પોતાનું ગૌરવ વધારી શકતી નથી તેવી અડચણ પ્રથમ અમને પશુ પડેલી પરંતુ મારા મોટાભાઈ ગ. અ. માશકર મોરારજીએ અધ્યાત્મ મહેનત લઈ નાટ્ય લખવો શરૂ કર્યો અને મમાજે ચાલુ પશુ કર્યો. પરંતુ નાટ્ય મક્કલના વિશેષ પાત્રોમા હોવાથી અમને તે નાટ્ય ચલાવતા પાત્રોના અભાવે બહુ મુશ્કેલી પડી તદુપરાંત મારા મોટાભાઈ

(૫)

કેટલાક વ્યવહારીક કાર્યોમા ગુથાવાથી તે નાટ્ય સુધારી શક્યા નહિ તે અરસામા મારા મિત્ર રા. રા. વિકલ્પાસ દામોન્દરાસ ગણ્યાનાની સાથે આ નાટ્ય પ્રયોગના લેખક ગ. રા. “મનસ્વી” પ્રાતીજ્ઞવાલા અમારી સમાજમા આપના થયા અને થોડા દિવસમા મારા સ્નેહથી આકર્ષાઈ તેમણે સમાજને અનુકુળ નાટ્ય પ્રયોગ લખી આપવાનું પોતાને માથે લીધું અને માત્ર બે મામના દુકા સમયમા નાટ્ય લખી અને ખૂટતા પાત્રાનું પોતાને શિગ લઈ તે કાર્ય પૂર્ણ કર્યું જેથી આ સમાજ પોતાનો અદ્ય પ્રયાસ આપ સમક્ષ ગળુ કરે છે

તદુપરાત અમારી સમાજના પ્રેસીડન્ટ ગ. રા. ચેલારામ આત્મારામ અને સમાજના માન્યવગ મેનેજર રા. રા. દુર્લભજી માડા બાઈ દેશાઈનો હુ જીગી પર્યંત ઉપકાગ વિમરી શકુ તેમ નથી સમાજના સંચાલક તરીકે માગ માર્ગમા આવતી અનેક અડચણોને દુર કરનાર જે કાંઈ પણ માગ સાચા સાચી તરીકે હોય તો માત્ર મારા સન્મિત્ર દુર્લભજી માડાબાઈ દેશાઈજી છે તેમનો મારા તરફનો વિશુદ્ધ પ્રેમ સમાજની ઉન્નતિ માટે તેમના ભગીરથ પ્રયત્ન કે જેના પરિણામે આ સમાજ આ સ્થિતિએ પહોંચી છે. તદુપરાત આ નાટ્ય પ્રયોગના લેખક મારા સન્મિત્ર રા. “મનસ્વી” પ્રાતીજ્ઞવાલા કે જેઓએ આ નાટ્ય પ્રયોગ દુકા સમયમા લખી મારા કાર્યને રસને ચઢાવ્યું છે અને મારા સ્નેહથી આકર્ષાઈ સેવ્યવૃત્તિથી આ સમાજમા કામ કર્યું છે તે બદલ તેમનો સ્નેહી તરીકે વિનય ધન્યજી હુ તદુપરાત ગ. રા. નાનાલાલ ગોવિંદરામ જેથી (નવમારી) મ્યુઝીકલ ડાયરેક્ટર તથા મા. યાજ્ઞસાલ એન. દેસાઈ તથા મા. ગોરીશ કર તથા બીમશ કર લક્ષ્મીરામ મહેતા રા. ત્રિપુરાશ કર મનસાલ દિવેદી, રા. જેઠાતાલ ગોવિંદજી ત્રિવેદી તથા જીની જીમતરામ તથા હતેચ દ, ઠાકોરદાસ, ગોધુમલ, અને અશ્વનકાલ દવે, તથા સમાજના સર્વે સભ્યોનો તેમણે કરેલી

(૬)

સમાજને તનમનધનની મદદ માટે ઉપકાર માનો પ્રશ્ન હું કે શ્રી
સરસ્વતિ દેવી તેમને પ્રત્યેક કાર્યમાં વિજય આપે

વિશેષ માગ મિત્ર સુદગ્ધ શ્રી ભાગ્યેય આ મમાજ આપીત
થઈ ત્યાગથી આજ પર્યંત જે અમુર્ય મેવા ડગી છે અને જ મદદ
કરી છે તે માટે તમનો પણ ઉપકાર માનુ હું

હું મમાજની પાછળ ઘેલા થયેલો એક મગ્ગસ્વતિનો ઉપામડ
હું માત્ર જો આ પ્રયામમાં અમે પ્રેક્ષકોનો પ્રેમ મળવવાને પાત્ર થઈએ
અને અમારી મમાજ દ્વિતપ્રતિદ્વિત આગળ રાધી વાગવાગ આતા
પ્રયોગો આપ મમક્ષ ગ્ણુ હવે એજ મારી અત કરણની ગતિ આકાશ
અગ્નિ —

ખટાઉ મકનજી માગડીટ }
ન્યુલામગડ }
ડગર્યા }
તા ૦૦-૧-૨૫ વાગુક }

લીં ભવદીય શુભેચ્છક
ઓધવજી જેરામ પડિત
મત્રી શ્રી સ વિ સ સમાજ

પૂર્વ વૃતાંત.

• એક નમય એવા હતો કે નોતમનગરમાં મહારાજ મજનન-
મિહની આજી વર્તતી હતી તેમના અમલમાં નોતમનગરની પ્રજા
મર્વ પ્રકારે મતુષ્ટ હતી તે નમયે પહાડમિહ અને જગતસિહ નામે
એ રાજપુત ભાઈઓ મહારાજ મજનનમિહના દુગ્ગારમાં એના નાયક
નર્ગકે કામ કરના હતા મોટા ભાઈ પહાડમિહ અભિમાની અને મહ
ત્વાકાક્ષાની મુર્તિ મમાન હતો અને જગતસિહ ન્યાયી દયાળુ અને
રીઝ હતો પહાડમિહની મહત્વાકાક્ષાએ ધીમેધીમે મોટું ગ્રન્થ ધારણ
કર્તુ અને વિશ્વાસવાનવી મહારાજ મજનનસિહનો ધાન કર્યો અને
બાળ યુવગર મુન્દ્રને મારાઓ માથે મોઢી પોતે નોતમનગરનો
મહારાજ થયો પરંતુ જેને રામ ગમે તેને કોણ આપે એ સુત્રાનુમાર
માગ યુવગંજનો મારાઓના હસ્તમાંથી યોગેન્દ્રના હસ્તે બચાવ થયો
આ તરફ પહાડમિહનું ક્રુષ્ટ કર્મ કોઈના બલુવામાં ન આવ્યું પરંતુ
પિશાચિણ્ણી મહત્વાકાક્ષા શુ નથી કરતી વખત જતા પહાડમિહની
બુદ્ધી ગાજ્યનીતિથી પ્રજા અસતુષ્ટ થવા લાગી તે ઉપરાંત પહાડમિહ
ની નિયતાનો માક્ષાતકાર કરાવનારો એક બનાવ બન્યો એક દિવસ
પોતાના લઘુમંધુ જગનમિહની ગેર હાજરીમાં તેની શીયળવતી ધર્મ
પત્ની પર કુદ્રષ્ટિ કરી બળાતકાર કરવા તત્પર થયો પરંતુ પતિપરાયણ
પ્રમદાએ પોતાના શીયળનું રક્ષણ કરવા આપઘાત કર્યો જગનસિહને
આ વાતની ખબર પડતા તેણે વગ લેવાનો નિશ્ચય કર્યો અને લુંદારા
ચડમેનની મદદ લઈ બહાવવડ પડવા મડ્યો.

• મહારાજ મજનનમિહનું મૃત થયાને આજે પદર વર્ષ જેટલો
મમય યદ્ય ગયો છે અને જગતસિહ પોતાના નિવાસસ્થાનમાં વેરની
વસુલાત લેવા પ્રતિજ્ઞા કરતો નગર પડે છે ત્યાંથી આ નાટ્ય પ્રયોગ
આરંભ થાય છે.

પાત્ર પરિચય.

પુરૂષ પાત્ર.

સુરેન્દ્ર—મરહુમ મહારાજ સંજ્ઞનમિહનો કુમાર, ચંદ્રપ્રભાનો પ્રિયતમ
(સત્યનીષ્ઠ સત્તાધીન)

જગતસિંહ—પહાડસિંહનો લઘુઅધુ લુટારો (તાકાની તલવાર)

પહાડસિંહ—નૌતમનગર નરેશ, ચંદ્રપ્રભાનો પિતા

દક્ષમૂર્તિ—નૌતમનગરનો પ્રધાન વૃદ્ધ પ્રધાનનો પુત્ર. (દુષ્ટીયાનો મેલી)

અડસેન—લુટારો પ્રથમ જગતસિંહનો મદદગાર પાછળથી પહાડ-
સિંહનો સરદાર ચંદ્રપ્રભાના પ્રેમનો ઉમેદવાર (દેશદ્રોહી પાપાત્મા)

યોગેન્દ્ર—એક મહાન નિબુતિ, સુરેન્દ્રનો પાત્રક પિતા

વિરેન્દ્ર—પહાડસિંહનો સરદાર

રૂડો—પહાડમિહનો અગરક્ષક સરદાર, રૂપાળીના પ્રેમનો ઉમેદવાર.
(ગમતાગમ)

રઘો—એક અભણ ખવાસ રૂપાળીનો પતિ

સ્ત્રી પાત્ર.

ચંદ્રપ્રભા—પહાડસિંહની પુત્રી સુરેન્દ્રની પ્રિયતમા (દયાની દેવી)

રૂપાળી—રઘાની ધણીયાણી રૂડાની પ્રિયતમા, ચંદ્રપ્રભાની સખી

તદુપરાત દાસ, દાસી, લુટાગ, સીપાઇ, ધૈર્ય, વિજય, સત્ય,
મળ વિગેરે

રથળ—નૌતમનગર અને દિલ્હીનું પાદર

તોફાની તલવાર અને સત્યનો સાથી.

નાટ્ય પ્રયોગનો ટુંકસાર.

આમુખ—અંતરીક્ષમા મળ પોતાની આત્મ પ્રશંસા કરતો નજરે પડે છે, ધૈર્ય તેને ઉપદેશ કરે છે, સત્ય ધૈર્યનો પક્ષ લે છે, પરંતુ મળ પોતાની શક્તિની પ્રશંસા કરતો કહે છે કે “અનિમે વિજ્ય તો મારેજ થશે” તે અમથે બળના મહત્ત્વ ખંડન કરવા વિજયદેવી પ્રગટ થઇ ધૈર્યને વિજયમાળ પહેરાવે છે આથી જોના હૃદયમા કોધની બીપણ છાયા છવાઇ છે નેવો બળ પાતાની શક્તિનો સાક્ષાત્કાર કરાવવા નૌતમનગર તરફ પ્રયાણ કરે છે. વિજયદેવી આવા ટોકટીના પ્રમોદે નૌતમનગરને બળના ત્રાસમાથી બચાવવા ધૈર્યને વિનવે છે, અને તદાનુસાર વિજ્ય, ધૈર્ય, અને સત્ય નૌતમનગરમા અવતાર લેવા પ્રયાણ કરે છે, દિગ્ગપાલોનુ આગમન અને ધૈર્ય, સત્ય, વિજ્યનુ પ્રશંસાત્મક ગાન

સીન ટ્રાન્સફર.

પ્રવેશ પહેલો—સ્થળ બહારવટીયાઓનુ નિવાસ્થાન—લુટારો જમત-સિંહ વેરની ધુનમા પોતાના વેરની વસુલાત લેવા પ્રતિજ્ઞા કરતો નજરે પડે છે. એટલામા તેનો સરદાર ચડસેન તેને એક ખુશ ખબર આપે છે કે ત્હારા વૈરી બંધુ પહાડસિંહની પુત્રી ચંદ્રપ્રભા પોતાના મોસાળથી પ્રધાન દક્ષભૂર્તિ સાથે આ રસ્તે થઇ રાજ્ય ધાની તરફ જાય છે ચડસેન તરફથી આ સમાચાર મળતા જમતસિંહ પોતાનું વેર લેવા તેમને કેદ કરવાની જાણ ગોઠવે છે અને ચંદ્રપ્રભા દક્ષભૂર્તિ સહ ત્યાં આવે છે. જમતસિંહ તેમને અટકાવે છે. દક્ષભૂર્તિ અડગ સ્વામિ ભક્તિ બતાવતો કેદ ભાય છે

(૧૦)

અને ચંદ્રપ્રભા પોતાના કાકાને ચમત્કવતા તેના ક્રોધનો ભોગ થવાની તૈયારીપર નાટ્ય નાયક સુરેન્દ્ર તે સ્થળે આવી પ્રહોચે છે સુરેન્દ્ર અને જગતસિંહ વચ્ચે યુદ્ધ, અને ચંદ્રપ્રભા સુરેન્દ્ર કેદ

—ટોલો—

પ્રવેશ બીજો—(કામીક) રાજ્ય માર્ગ, યૌવનના પૂર્ણ અહારમા વિહાર કરતી અવાસલુ રૂપાળી પોતાના વૃધ પતિ પ્રત્યે અણુઅણુ બતાવતી ક્રોધ નવા આશકની શોધમા નિકળે છે ત્યાં પહોંચીને અગત્યક સરદાર રૂડાનું આગમન અને ઉભય આશક મારુક વચ્ચે રનેહબંધન, અચાનક રૂપાળીના પતિ રૂડાનું આગમન અને આ પ્રેમ નાટ્યના ટેબ્લોને નિહાળી ઠહેકાવુ, એવરે રૂડાને રમાએ આપેલી પુખ્તબલી.

પ્રવેશ ત્રીજો—દૂટારાઓનું કારાગૃહ—

આર્તજાળાય દિઃ સ્વસ્ત્વ નમઃકર્તુમનાગસિ ।

અર્થાત—તાર શસ્ત્ર દુખીના રક્ષણાર્થે છે નિર્દોષ ઉપર અહાર કરવા માટે નથી.

દક્ષમુતિ વિશ્વના વિચિત્ર વ્યવહાર પ્રત્યે વિચાર કરતો શોક સામર મા કુમે છે પોતાના સહાયક સુરેન્દ્રને પોતાને માટે દુઃખ નહિ ઉઠાવવાની વિનતિ કરે છે, સત્યનો સાથી સુરેન્દ્ર પોતાની અચળ ક્ષત્રિયવદનો સાક્ષાત્કાર કરાવે છે, અહીંને કે જે ચંદ્રપ્રભાના સૌન્દર્ય મા મુગ્ધ થયો છે તે ત્યાં આવી ચંદ્રપ્રભાના હસનની દક્ષમુર્તિ પાસે માગણી કરે છે, દક્ષમુર્તિ એ કાર્પ પોતાના અધિકારની બહાર હોવાનું કહી તેનો ઇન્કાર કરે છે તેની બેશ પશ્ચ પરવા નહિ કરતા અહીંને ચંદ્રપ્રભાને ઉદ્દેશી પોતાની પાંચ વાજના પ્રમદ કરે છે, ચંદ્રપ્રભા તેનો ઇન્કાર કરે છે, અહીંનેનું ક્રોધે બારાવુ, બળાકાર

કરવા તૈયાર થવું, સુરેન્દ્રનું વચ્ચે પડવું અને જગતસિંહનું આ-
ગમન, અને ચંદ્રપ્રભાને પોતાના મરદારની હઝારને આધીન થવા
આગા કરવી, સુરેન્દ્રનું વચ્ચે પડવું ચડસેન તેને મરણનો ભય
બતાવે છે સુરેન્દ્ર તેને ધીકકારે છે અને કહે છે કે -

વજ્રસમ છાતી આ મારી વિધાશે ગોળીના બહારે
અગર ગરદન કપાશે બે કદી તલવારની ધારે
મતા મમ મ્હોત આ સમયે જવાશે મોક્ષને દ્વારે
ખરો હું “સત્યનો સાથી” ઉલોખું અનાથની બહારે

જગતસિંહ સુરેન્દ્રના આ વચ્ચેનાથી ક્રોધે ભરાઈ તેના વધ કરવા
તૈયાર થાય છે તે સમયે યોગેન્દ્રનું પ્રાગટ્ય અને જગતસિંહને
સદ્બોધ, જગતમિંહનું પરિવર્તન, ચડસેનનો ચલરાટ, સુરેન્દ્ર અને
ચંદ્રપ્રભાનું દ્રષ્ટિમિશન.

ટેપ્પો.

પ્રવેશ થોથો—રૂપાળીનું ઘર-મહોત્તમ મેળવતા મુસીબત ઉઠાવતી.
એ આશકોના પ્રેમ પુરતકનું પ્રથમ પાતું બહુનો રૂડો રૂપાળીના
ઘરમાં પ્રવેશ કરી તેના સૈન્દર્ભનું વણ ન કરે છે રૂપાળી મોહમુગ્ધ
મદ રૂડાની પ્રપત્ની પ્રેમ જાળમાં ફસાયે છે. પરસ્પર પ્રેમ વિનાદ
અને રવાનુ આગમન, રૂડાનો ચલરાટ, અને રૂપાળીના સ્ત્રી ચરિત્રે
રક્ષા પર મેળવેલો વિજય

પ્રવેશ પાંચમો—સ્થળ શયન ભૂવન.

વિનાશકાળે વિપરિત બુદ્ધિ ।

જ્યારે મનુષ્યનો નાશ થવાનો હોય ત્યારે તેને વિપરિત
બુદ્ધિ મુલે છે

(૧૨)

પહાડમિહ સ્વપ્ન સૃષ્ટિ અનુભવે છે, પોતાના હસ્તે થગેલું મહારાજન મળ્લનસિહના ખુનનું દ્રશ્ય અને જગનમિહને પ્રતિજ્ઞા કરતો જુઓ છે આન્તિમા પહાડમિહ તણવાગ વધ ઉભો થાયછે. અને મારવા તત્પર થાયછે, દ્રશ્ય અદ્રશ્ય થાયછે અને મહારાજન સળ્લનસિહનો પ્રેતાત્મા પોતાના પુત્ર સુરેન્દ્રને બનાવી, તેના હસ્તે તારું ખુન થશે એમ કહેછે. પહાડમિહ પુન માગવા જાય છે, દ્રશ્ય અદ્રશ્ય થાયછે અને ભાગ્યદેવીના ભણ્ણાગે ગભગમ પહાડમિહ ગભરાય છે મરહાર વિરેન્દ્ર તેને સ્વસ્થ કરે છે, પહાડમિહના શોકોદ્ધાગ અને વિરેન્દ્રને શત્રુને નાશ કરવાની આજ્ઞા, યોગેન્દ્રનું આગમન, પહાડમિહને સદ્બોધ, પરંતુ પાત્થરપર પાણી પહાડમિહ નું યોગેન્દ્રને માગવા ધમધુ, યોગેન્દ્રની અજબ શક્તિથી પહાડમિહનું મહાત્થવું.

પહાડમિહનું બળહરણ

પ્રવેશ છઠો—સ્થળ જગદી માર્ગ.

દુર્જનસ્યચ સર્પસ્ય વરં સર્પો નદુર્જનઃ

સર્પો દક્ષતિ કાલેન દુર્જનસ્તુ પદે પદે ॥

અર્થાત—દુર્જનથી સર્પ મારો કેમકે સાપ નો અમુક વખત જ ડસે છે ત્યારે દુર્જન પગલે પગલે બીજનું અહીત કરે છે જગતમિહના પગવર્તનથી ચડસેન જગતમિહ પર વેર લેવાનો નિશ્ચય કરતો પ્રવેશ કરે છે જગતમિહનો કોટો અને ચડસેનની દાર ચડસેન પહાડમિહના દરબારમા જાય છે.

પ્રવેશ સાતમો—સ્થળ રાજોદ્યાન

Love is a spiritual coupling of two souls

અર્થાત—સ્નેહ એ બે જીવાત્માઓનો આધ્યાત્મિક સંયોગ છે

(૧૩)

ત્વમે भार्या त्वमे पतिरिति गान्धर्वः ।

અર્થાત—ગાંધર્વ લગ્નથી દિન્દુ શાસ્ત્રાનુસાર યુવક યુવતિ
સ્નેહાનુસાર લગ્ન કરી પતિ પત્નિ થઈ શકે છે

રાજકુમારી ચદ્રપ્રભાનો સખીયો સહ પ્રેમ વિનોદ યૌવનના
આમણે વિહાર કરતી ચદ્રપ્રભા પ્રત્યે સખીયોની મીઠી મજાક
સુરેન્દ્રની શૌર્યતાએ ચદ્રપ્રભાના હૃદય પર વિજય મેળવેલો હોવાથી
સુરેન્દ્ર અને ચદ્રપ્રભાનું હૃદય લગ્ન પહોંચી પહોંચી આવેલું આગમન અને
સ્વપ્નના દ્રશ્યમાં સુરેન્દ્રને પોતાના શત્રુ તરીકે માનનાર પહોંચી પહોંચી
નું પોતાની પુત્રીના આ વર્તનથી ક્રોધે ભરાયું પુત્રીને તિરસ્કાર
અને તેને કાગલપ્રભા કેદ કરવાની વિરેન્દ્રને આજ્ઞા પહોંચી પહોંચી
સુરેન્દ્રને ભય બતાવે છે તેના પ્રત્યુત્તરમાં સુરેન્દ્ર કહે છે કે—

“ ધનવતને ભય ચોરનો ભોગી જનોને રોગનો
કુળવતને અપકિર્તિનો બળને રીપુ સયોગનો
તેમજ સ્ત્રીઓને ભય સદા સૌન્દર્યમાં દેખાય છે
ભયથી ભરેલી સર્વ વસ્તુ જગતમાં લેખાય છે
છે એક નિર્ભય સતજન જેને પ્રભુનું ધ્યાન છે
ભયહીન બીજો શુદ્ધ જે ક્ષત્રિયનો સત્તાન છે ”

સુરેન્દ્ર અને પહોંચી પહોંચી વચ્ચે યુદ્ધ. સુરેન્દ્ર કેદ

દેખાશે.

અંક પહેલો સમાપ્ત.

(૧૪)

-અંક બીજો.-

પ્રવેશ પહેલો—સ્થળ વિહાર મંડપ.

નજાને સંસારઃ કિમયુતમયઃ કિંવિષમયઃ

અર્થાત—ખબર નથી પડતી કે આ સંસાર અમૃતથી
ભરેલો છે કે વિષથી (ભૂતંહરિ)

સુરેન્દ્ર ભાગ્યની ભય કરતાનો વિચાર કરતો નજરે પડે છે, ત્યાં
પ્રધાન દક્ષમુર્તિ આવે છે, ન્યાય સભાએ કરેલો ફેલાત દડનો
હુકમ તેને સભળાવે છે અને જે વસ્તુની ઇચ્છા હોય તે માગવાનું
જણાવે છે, સુરેન્દ્ર પોતાની પ્રિયતમા ચન્દ્રપ્રભાને મળવાની માગણી
કરે છે દયાળુ દક્ષમુર્તિ તેની ઇચ્છા પાર પાડવા ચન્દ્રપ્રભાને તે સ્થળે
લાવે છે, પ્રેમી યુગલનો સૌક, અને દક્ષમુર્તિના હૃદયમાં દવાનો
આપિર્ભાવ, સત્યનીષ્ઠ સત્તાધીશ દક્ષમુર્તિ પોતાના મંત્રી પદને
તિલાંજલી આપી ચાલ્યો જાય છે, પહાડસિંહનું આગમન સુરેન્દ્રનો
વધ કરવાનો જલ્લાદને હુકમ, જલ્લાદ મારવા ધસે છે, પરંતુ
જમતસિંહના બાણથી કાયલ થઇ નિચે પડે છે, આથી બંને
વચ્ચે યુધ્ધ, અને લડાઈની મદદથી સુરેન્દ્રનો જીતવા,

—ટોલો—

પ્રવેશ બીજો—સ્થળ રૂડાલુ ઘર

રૂપાળીને ચન્દ્રપ્રભા અને સુરેન્દ્રની મુલાકાત કરાવવાની કારણસુત
મણીને રૂડાને પહાડમિંહ નોકરીમાથી કાઢી મુકે છે, રૂડો પથા ત્રાપ
કરતો પ્રવેશ કરે છે, તેની અધમયુક્તિ રૂપાળીને વારાગતના મનાતું
કહે છે, રૂપાળી ઇન્કાર કરે છે, પરંતુ તે મમયે રૂડાની ધમકીથી

(૧૫)

આપણે તેની હાજરીને આધીન થાય છે રૂડા રૂપાળીને સંગીત
શીખવે છે બાદ બાદને દિલ્હી જવાનો નિશ્ચય

પ્રવેશ ત્રીજો—સ્થળ બચ કર અગ્નિજ્વાળાઓથી ઘેરાયેલો કાશગૃહ
ચંદ્રપ્રભાના શોકોદ્ધાર, સુરેન્દ્ર અને જમતસિંહનું આગમન પરતુ
અગ્નિજ્વાળાની ખાઇપરથી કેમ પસાર થવું એ વિચારમાં સુરેન્દ્ર
ની મુંઝવણ, જમતસિંહ મિત્ર ધર્મ બળવવા પોતાના પ્રાણનું
અલિપ્ત આપવા તૈયાર થાય છે, સુરેન્દ્ર તેને અટકાવે છે, જમતસિંહ
ની દડ, યોગેન્દ્રનું પ્રાગટ્ય અને ચંદ્રપ્રભા મુક્ત થાય છે. પદ્માસિંહ
આવી અટકાવે છે પરંતુ યોગેન્દ્રની અદ્ભુત શક્તિ સામે મહાત્
થાય છે, સુરેન્દ્ર અને જમત ચંદ્રપ્રભાને લઈ પસાર થાય છે.

—ટેબલ—

પ્રવેશ ચોથો—સ્થળ જંગલ. ચંડસેન કે જે જમતસિંહના પર વેર
લેવાની હાજરી પદ્માસિંહનો નોકર થયો છે તે ગરીબ બેડો
પર બુદ્ધિ ગુમરી રહ્યો છે, ગરીબોનો આર્તનાદ, દયાની દેવી
ચંદ્રપ્રભાનું આગમન ચંડસેનને અટકાવે છે ચંડસેનની હિંમતમાં
દક્ષમુર્તિનું આગમન અને બોધ જમતસિંહનો કોષ દક્ષમુર્તિને
મારવા ધસવું પરંતુ સુરેન્દ્ર તથા જમતસિંહનું આવી પહોંચવું.
ચંડસેનનું નાશી જવું યોગેન્દ્રનું પ્રાગટ્ય અને સુરેન્દ્રનો જીવન
બેદ બોલવો તથા જમતનો પદ્માસિંહને મહાત્ કરવાનો નિશ્ચય

પ્રવેશ પાંચમો—સ્થળ દરબાર—ગાનતાન પછી પદ્માસિંહને એક
પહેરશીર ખમર આપે છે કે બહાર કોઈ અનુચર આવે છે. દર
બારમાં આવવાની રજા આપે છે પદ્માસિંહ તેને દરબારમાં
આવવાની રજા આપે છે અનુચર જમતસિંહનો પત્ર પદ્માસિંહને
આપે છે પત્રવાચી પદ્માસિંહ કોષે જરાય છે અનુચરને મારવા

(૧૬)

તૈયાર થાય છે પરંતુ અનુચરના વેષમાં દક્ષમુર્તિને જોઈ અચકાપ છે ચંડસેન દક્ષમુર્તિ અને પહાડમિહ વચ્ચે ચક્રમક ઝરે છે પદાડસિહ કોધે ભરાય છે દક્ષમુર્તિને માગવાનો હુકમ પ્રજ્ઞનો મળેલો અને પહાડમિહની કુરતા.

પ્રવેશ છોડો—સ્થળ—દિલ્હીના પાદગમા રૂપાળી તથા રૂડા વચ્ચે ધમાધમી રૂડાનું પાણી લેવા જવું રથો રૂપાળીની ગોધ કગવા જત્રાને બહાને નિકળ્યો છે તેનું આ સ્થળે આવવું રૂપાળીના નામની ઝખના રૂપાળીનો પશ્ચાતાપ, રવા પાસે માંડી માગવી પતિ પત્નિનું એક હૃદય થવું. રૂપાળીની પોતાના વૃદ્ધ પતિની સેવા કરવા પ્રતિજ્ઞા કરવી, રૂડાની ત્રિશકુના જેવી ગતિ રોટલા મેળવવા સાધુ થવાનો નિશ્ચય

પ્રવેશ સાતમો—હુટારાની છાવણી—સુરેન્દ્ર અને જગત્સિહ પત્રને લઈ દરબાગમાં ગયેલા દક્ષમુર્તિની રાહ જોઈ રહ્યા છે દક્ષમુર્તિ આવે છે અને પહાડમિહની કુરતાનો સાક્ષાત્કાર કરાવે છે પહાડમિહની આગાનુસાર સરદાર વિરેન્દ્ર માથે ચંડસેનનું આગમન, નોકાની તલવારનું તોફાન સુરેન્દ્ર અને ચંડસેન વચ્ચે યુધ્ધ, ચંડસેનની હાર અને તેજ સમયે દગાથી પહાડમિહ સુરેન્દ્ર જગતને કેદ કરે છે દક્ષમુર્તિ નાશી જાય છે પલટી ગયેલી બાળ

ટેબલો

અંક બીજો સમાપ્ત.

અંક ત્રીજો.

પ્રવેશ ૧લો—ઠલખાનુ સુરેન્દ્રને જગતસિંહ ઠલખાનામાં દેખાય છે
પહાડસિંહનું આગમન સુરેન્દ્ર અને જગતસિંહનો વધ કરવાની
જલ્દાદોને આજ્ઞા. ચંદ્રપ્રભાનું આગમન અને પિતાને સદ્બોધ
પહાડસિંહની કુરતા, ચંદ્રપ્રભા, સુરેન્દ્ર અને જગતસિંહનો વધ
કરવાની આજ્ઞા. દક્ષમુર્તિનું લુટારા સહ આગમન સુરેન્દ્ર બેડી
તોડે છે પહાડસિંહને નીચે પછાડી તેની છાતી ચીરે છે પીતાની
પતિષ્ઠા પુર્ણ, યોગેન્દ્રનો આશીર્વાદ ચંદ્રપ્રભા મુર્છા ખાય છે.
વિરેન્દ્રનું નામનું ચડસેન કેદ

દેખલો

પ્રવેશ બીજો—જગલ રૂડાનું સાધુ સ્વરૂપમાં આનંદ માનતા આવવું
વિરેન્દ્રનું નાસતા નાસતા આવવું, એસેકું મીલા તેસા એ મુગનો
સાક્ષાત્કાર સુરેન્દ્રના સહાયકોનું આગમન અને તેમને કેદ કરવા.

પ્રવેશ ત્રીજો—રાજ્ય મહાલય સુરેન્દ્ર ચંદ્રપ્રભાનો પ્રેમવિનોદ

પ્રવેશ ચોથો—રાજ્ય હરબાર. ગુન્હેગારોનો ન્યાય ચડસેન વિરેન્દ્ર
રૂડાને માફી સુરેન્દ્ર ચંદ્રપ્રભાના લગ્ન જગતસિંહને સેનાધિપતિપદ
દક્ષમુર્તિને પ્રધાનપદ સુરેન્દ્રને રાજ્યાભિષેક સત્યનો જય. અસ્તુ.

શાન્તિ

શાન્તિ

શાન્તિ

શ્રી સરસ્વતિ વિજય સંગીત સમાજ.

તોફાની તલવાર

યાને

(સત્યનો સાથી.)

માતૃવંદના.

—૧—

સુત્રધાર—વન્દુ દેવી શીષ નામી પરમ પૂનિત પદ નમામિ
 દિવ્ય જનની શાંતિ દાયિ શ્રેષ્ઠ સકળ બ્રહ્મગામિ
 ત્રિવિધ તાપ ટાળનારી વન્દુ
 મધુર કંઠે ગાન કરતી હસ્તમા વીણા ધરી
 મધુર વાહિની બ્રહ્મચારિણી પૂણું પ્રભુતાને વરી
 સમર્પણ તવ ચરણમા કરી અલ્પ આ મારી કૃતિ
 તોષ દ્રષ્ટિ રાખજે હે મહાદેવી સરસ્વતિ વન્દુ

—૨—

વિજય, દિગપાલો—આ સસારે વિજય ધૈર્યનો થાયે
 હુ બ હર જાયે ! મુખ થાયે

આઠ

(૧૯)

સાખી.

સત્ય પરાયણુ ધૈર્યનો થાશે જયજયકાર
સત્યમેવ જયતિ સદા શાસ્ત્ર તણો છે સાર
સમાન સુખ હું ખને ગણી શાંતિ ધરી
ધીરજ થકી સતોષથી આનંદથી
જન વિશ્વે વખણાયે

આ૦

—૩—

ચંદ્રપ્રભા—મનહર નિર્જન આ ઉપવનમાં
દ્રશ્યો દિસે શા સુષ્ટિ સોહંતા
કુદરતની કૃતિ ગતિ ના કળાય
વિલોકતા હૃદ આનંદ થાય, મન મલકાય
શાંતિ ભર્યા પ્રભુના કુમકુમીયા મનહર૦

—૪—

રૂપાળી—ગોર ગોર ગાલે લાલી ચૌવનની બહાર ન્યારી
કેકૂશો નયને કારી, હું બદાયિ મહન જગ અંગ ભારી
હર્ષિ આ દિલ દુભાય ને અકળાય, મન મુઝાય
હાય હાય કંઈક થાય જોખન ભય
વ્યગ્ર ચિત્ત વ્યાકુળ થાય .. ગૌર૦

—૫—

રૂપાળી-રૂડો—છાડો છાડોને છેલ્લા છબીલા લટકાળા લહેરીલાલા
વાહ વાહ બહાલી શાં વચનો તમારાં મધુર મરમાળા
પ્રિયી સુધાના પાન
માન મુકીને માન મધુરી . . . છાડો
બેલી કરી ગુલતાન
કામલગારા કા'ન રૂડા .. . છાડો

(૨૦)

—૬—

રૂંડો રૂપાળી રથો—પરનારીનો ખ્યાર
મારું જીતીથી માર
રૂંડા સમજી જવામા સાર છે
એ છે મોટો સરદાર
જરા મનમા વિચાર
ઈ વસારવાની વાત સે
હંતુમાન દાદા તારો છે આધાર
આપો અખડ ગને થાપ
ખેટા અહીંથી વળે માપ હડ હડ હડ...પરનારી૦

—૭—

દક્ષમૂર્તિ—વિભુ આશી દશા હુ ખદાયિરે
સ્વામિ સુતાના રક્ષણ કાજે
સહાય કરે સુખ શાતારે .. વિભુ૦
હુ ખ વાદળના ગાઢ તિમિગ્મ
ભાન ભૂલ્યો ભટકાતા રે વિભુ૦

—૮—

યોગેન્દ્ર—લક્ષણ ક્ષત્રિયના વિસારે શું ઓ ક્ષત્રિય વીરા
લક્ષણ ક્ષત્રિયના વિસારે
ભૂલી નિજ કર્મ ધર્મ
ડૂલી અનીતિ અધર્મ
નિર્દોષને શુ સતાવે ઓ ક્ષત્રીવીરા૦
રક્ષક થા રક જનનો
ભક્ષક થા દુષ્ટ જનનો
સમજીને શાણા શુભવીર રે ઓ ક્ષત્રીવીરા૦

(૨૧)

—૬—

રૂપાળી—મનોહારી મધુરી મુરત ખ્યારી

મુરત ખ્યારી (૨)

ચૌવનના ઘેનમા આ નયનો ઘેરાણા

વિયોગે બહાલમના મારા દિલડા દુભાણા

આવોને દેહેરી લાલા ઝુરે અકેલી બાળા

મારા મોહન મતવાલા સુદર સુખકારી ..મુરત ખ્યારી૦

—૧૦—

રૂપાળી રૂઠો—રે વાહ વાહ વરણાગીયા સરહાર

રસીલી રેલાવો રસધાર

આનદે હરશુ કરશુ રામા રસીકે રમશુ

પ્રીતિનાં પાન કરશુ

ભુલાવ્યુ ભાન સાન ધ્યાન

રે૦

ઝગરને ધાવલ કીધુ

હીલડુ આ છુંડી લીધુ

કપટી તેં કામલ કીધુ

કરી મેં જાન કુરખાન ..

.. રે૦

—૧૧—

ચંદ્રપ્રભા સખીઓ—

ચાલ અહીં ચતુરા ચપલે, વામા બહાલ દિલ ધાર વિમલે

વધાવવાને બહાલમને બહાલ ધરી રથામા રનેહી સુસંગે

કામ જવાળે બળતી હું મહન મહિરે

પુરશે પોપટ પ્રેમી પ્રણય પિજરે

(૨૨)

એક છોડો શુ શરમ સખીરી ઉલ્લાસમા
શાણી શાને ચીડાય વાણીના વિલાસમા
મદન અગન શાત થશે લોગી બમર લેટલા
ગખો કંઈ દિલ શરમને ચાલો

—૧૨—

ચદ્રપ્રભા સખીઓ—

સખી પ્રિયજન પાસે શરમાતી શુ પ્રિયકર પ્રેમ પ્રસંગે
અલી વાટ જીએ તુજ મનહર મોહન જઈને લેટ ઉમંગે
પ્રેમ પુષ્પની છાળ ભરીને વધાવજે અલખેલી
આલિંગન દઈ અધર મુઘા તુ પીવાડજે રસધેલી
લલના ભુષણ છે લજ્જા છોડો સર્વે ચાળા
માન મુકીને માન મધુરી રસીક રસભર બાળા સખી૦

—૧૩—

ચદ્રપ્રભા સુરેન્દ્ર—

સ્નેહી શીરતાજ રગણીના રસરાજ સ્નેહલ સજ્જમાન આ સ્વીકારજો
મદભર મુગ્ધાના કરી પુર્ણ અભિલાષ

દેવ આ દીન કિંકરી ઉધારજો

અતર અભિરામ એક સુદરી મુખલુ છે

પ્રેમી પ્રમદાના પ્રાણુ જીવન આરામ છે

સ્થામા મુલાગી નાર જીવનની લ્હાણુ છે

હર્ષ થેલા હૈયા હરખાવજો

આગણુ અમારા દિપાવજો

. સ્નેહી૦

અંક પહેલો સમાપ્ત.

(૨૩)

-અંક બીજો.-

—૧૪—

મુરેન્દ્ર—છાયા ચડતી પડતીની
 નિશ્ચિન ફરતી એ બહલાતી
 ગહનગતિ આ કર્મની   છાયા૦
 ભાગ્ય ભય કર ભાસે માડે
 દારણુ હુ એ ધીરજ ધારે
 સહાય કરે શ્રીહરિ   છાયા૦

—૧૫—

મુરેન્દ્ર—સ સારના સબજન જન, પરમાર્થે પ્રાણ અર્પે
 શીરે પડે બે સકટ શાંતિથી તે સહે છે
 નિજ ક્રમને વિચારી
 છે પ્રજાની વિભુતિ પરાંપકાર વૃત્તિ
 જગ પુર્ણ યશ દાયી
 સ સારને સુધારે હુ ખીયા છવો ઉધારે
 આર્દ્રશ વીરલા એ—

—૧૬—

રૂઠો—કરી મે “બુલ એકજ” આ થયેછુ “ભોગ હું બુલનો”
 ફસાયો “ભળી સોનેરી” કરી શીઝર “બુલબુલનો”
 ગુમાવી નોકરી બેઠો હું માથુકળી મહોળતમા
 ધરે “સંન્યાસ સાચો” સ્નેહનો હું “ભાગ્યોદય” માટે
 થવુ દિલગીર “એમાં શુ” છે “રમત રાજ”ની ભણો
 બુલ્યા ત્યાથી પુન ગણવું યદને “સત્યનો સાથી”

(૨૪)

—૧૭—

રૂપાળી-રૂડો—

મીજલસ કરશુ મઝા ઉડાવશુ પૈસા પડાવશુ
હો બહાલી પૈસા પડાવશુ
બગીમા બેસી હવાબદરની સહેલગાહે જઈશુ
હો બહાલી સહેલગાહે જઈશુ મીજલસ૦

ના, ના,

ત્યારે ?

ચઢ હલવાઈના પુરી પકોડા રસગુલ્લા ખાશુ

હો બહાલી સાથે લઈ જાશુ

પોક મૂકીને રાજે રાયા થાપ આપી જઈશુ

હો બહાલી સહેલગાહે જઈશુ

હવેલી લેતા ગુજરાત ખોઈ એવી થઈ છે, વાત

ક્યામાડીથી કેન્સોહોલ જઈ, નેપીયર રોડ રહીશુ રાત

મીજલસ૦

(૧૮)

દક્ષમૂર્તિ—કરે કા ગર્વ સત્તાનો સદા સત્તા નહિ ટકશે
જે સત્તા આજછે તારી તે કાલે અન્યને મળશે
હતા જો હુકમી હાકેમ બાલીમ દેશના સુખ
રહ્યું ના નામ કે નિશાન પછી અભિમાન શામાટે
પ્રભુનો સખ હર દિલમા થયો શુ અંધ સત્તામાં
ગરીબનાં કષ્ટ કાપીશ તો પ્રભુતા પુણ્ય સાંપડશે

૨૪/૧૦/૧૯૭૭

(૨૫)

—૨૦—

સુરેન્દ્ર—હે ભવાની સહાય કર શત્રુ સંકળ સંહારવા
 પીતૃ ઘાતક પાપીના તું પ્રાણ હરજે પલકમા
 ઉદ્ધારવાને માતૃ ભૂમિ ઠંડ દેવા દુષ્ટને . . હે૦

—૨૧—

રૂડો—સ સારમાં ના સાર છે સ સાર અસાર જણાય છે
 આશકો નિજ માશુકોની મહોબતે મરી જાય છે
 ચક્રમ ગણી ચાલી ગઈ ચતુરા તને શીટકાર છે
 અલખ જગાવુ સાધુ થઈ સમજી જવામા સાર છે.

અંક ત્રીજો.

—૨૨—

રૂડો—અળમે પ્રેમ સ્મરણ કરતા હું
 મુખસે જપ માલા જપકે
 રામ મુખપે છુરી બગલમે, રખકે ભગત બના
 ચેલાકો મીલજાયે અથસા મુક્ત ખીલાયે મલીલા મુખસે૦
 લોગ કીયા ખુબ જોગ લીયા અળ, રમતારામ બના
 માયા છોડકે મંહત બના હમ માશુકપે મરચુકા . મુખસે૦

—૨૩—

ચ દ્રવણા સુરેન્દ્ર—હા પ્રાણ પ્યારા રસીક રાજ મારા
 સલાખો દીનદારા
 ચાણી તહારી છે મૂર્તિ મનહારી
 પ્રિયે પ્રણય કુંવળી તું બિહારી

(૨૬)

તીરછી આ નેન કટારી
કાન્તે તુ કામલુગારી
શશિ વહની સુખ કરણી

માતુની મૃગનયની હાં
શાને શરમાવો સ્યામ મધુરા વચન બોલી
મદલાર આ મન મુંઝાય હોતે હૈયું છલકાય
કર્ષક થાય ના સમજાય

મન કરે મળવા . હાં

—૨૪—

શાંતિથી સુખ પામ્યા હુ ખ ધૈર્યથી ઉઠાવ્યા
મુરખા મમત મન શુ કરે,
મનનો “મનસ્વી” થઈ કરે
ન્યાયી છે ઈશ્વર વિશ્વમા, આ વિશ્વમા (૨) શાંતિથી૦

વખણાતું વિશ્રાંતિ ગૃહ.

માલીકની બતી દેખરેખ

પુરતો સંતોષ

શ્રી આનંદ લેહરી હિંદુ હોટલ

૬૦ ન્યુહામ રોડ, બોલ્ટન મારકીટ સામે, -કરાચી.

એક વાર ચાહ પીતા ચાહના વધશે અતિ
પુરી પકોડા ગાંઠીયા ગરમા ગરમ મળશે અહિ
કરાચીમા કુવરજીનું નામ બધે વિખ્યાત છે
ખુદ તેમની માલીકીનું આ વિશ્રાંતિ ગૃહ આગાદ છે

મનગમતી મસાલેદાર આનંદ લેહરી હિંદુ હોટલની
ચાહ પીઓ.

એકવાર પધારી ખાત્રી કરો અને આનંદ
અનુભવો.

માલીક-કુવરજી ગોપાલજી.

વિષમ્ વિશ્વની વિચિત્ર વાટિકાના ભિન્ન ભિન્ન
રંગોનું તાદ્રશ્ય ચિત્ર

ખતાવતો અને મનુષ્ય જીવનમા મહત્વાકાંક્ષાનો સાક્ષાત્ક
કરાવતો સર્વ રસ ઓતપ્રોત રા “મનસ્વી” પ્રાતીજ
વાદાની લેખિનીથી લખાયેલો સસારિક નૈતિક,

શામાટે ?

નામક નાટ્ય પ્રયોગ શ્રી સસ્તવતિ વિજય સંગીત સમા
તરફથી દુક સમયમા બહાર પડશે

અમારો નવીન નાટ્ય પ્રયોગ
રા. જોષી અબાશંકર મોરારજીના હાથથી
લખાયેલ

ભદ્રાકુમારી

કે જે ત્રણ વર્ષની પુરી તાલીમે તૈયાર કરેલ છે તે દુક
સમયમા બહાર પાડવામા આવશે

શ્રી સ. વિ. સં. સમ

તરુણ-સાગર પ્રેસમા ગિરિજાશંકર બી ત્રિવેદીએ છાપી
કમ્પએલ સ્ટ્રીટ, -કરાચી

